

Yusuf Hikmet Bayur (1891-1980)

Yusuf Hikmet Bayur

Siyaset ve bilim insanı Yusuf Hikmet Bayur 21 Ocak 1891'de İstanbul'da doğdu. Kamil Paşazade Haşmet Bey'in oğludur. Annesi Memduha Hanım'dır. İlk öğrenimini özel öğretmenlerden aldı. Orta ve lise öğrenimini Mekteb-i Sultani'de (Galatasaray Lisesi) tamamladı. Yüksek öğrenim için hükümet hesabına Fransa'ya gönderildi. Ancak I. Dünya Savaşı'nın çıkması üzerine öğrenimini tamamlayamadan yurda döndü. Bir süre Mekteb-i Sultani'de öğretmenlik yaptı. 1920'de Matbuat Genel Müdürlüğü Fransızca propaganda memurluğuna getirildi. Bu görevden ayrılarak Ankara'ya geldi. TBMM'nin açılmasında sonra 1 Ekim 1920'de Dışişleri Bakanlığı Siyasi İşler Genel Müdürü oldu. Londra ve Lozan Konferansları'nda Türk Delagasyonuna danışmanlık yaptı. 1923'te Londra Temsilciliği Müsteşarlığına, 1925'te Belgrat Ortaelçiliğine atandı. Nutuk'un hazırlanmasında Mustafa Kemal'in en büyük yardımcılarından biri oldu. 1927'de Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği, 1928'de Kabil Büyükelçiliği, 1932'de ikinci kez Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ne getirildi. 1933'te Manisa Milletvekili Mustafa Fevzi Bey'in ölümü üzerine boşalan milletvekilliğine seçilerek Meclise katıldı. Milli Eğitim Bakanı Dr. Reşit Galip Bey'in istifası üzerine, Ekim 1933-Temmuz 1934 arasında Milli Eğitim Bakanlığı görevini üstlendi. 27.10.1933 - 08.07.1934 tarihleri arasında Türk Dil Kurumu başkanlığı yaptı. 1933 Üniversite Reformu'yla bütün üniversite ve yüksek okullara ders olarak konan Türk İnkılap Tarihini okutmakla görevlendirildi. 1934'te Vekillikten ayrıldı ve daha sonra Dil ve tarih Coğrafya Fakültesi'nde Hint Tarihi Ordinaryüs profesörü oldu. 1942'de üniversiteden ayrıldı ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin parti içi muhalefet kanadında yer aldı. 1945-46 yıllarında Hür Söz gazetesini çıkardı. 1946'da Cumhuriyet Halk Partisi'nden ayrıldı. Temmuz 1948'de kuruluşuna katıldığı Millet Partisi'nin iki yıl genel başkanlığını (1948-50), bu partinin yayın organı olan Kudret gazetesinin de baş yazarlığını yaptı. Parti'nin Atatürkçülük ve Lâikliğe karşı bazı davranışları nedeniyle 1952'de partiden istifa etti. 1954 ve 1957 seçimlerinde Demokrat Parti'den bağımsız Manisa milletvekili seçildi. 27 Mayıs 1960'tan sonra Demokrat Parti Milletvekilleri ile Yassı Ada'da yargılandı, "anayasayı ihlal" suçundan 4 yıl 2 ay hüküm giydi. 1963 Af Yasası ile serbest bırakıldıktan sonra siyasal yaşamdan çekildi. Sonraki yaşamını politikadan uzak olarak bilimsel çalışmalarla geçirdi ve eserler verdi. 6 Mart 1980'de İstanbul'da vefat etti. Türkiye Devleti'nin Dış Siyaseti, 1934; Türk İnkılabı Tarihi, III. Cilt, 1940-67 (10 Kitap); Hindistan Tarihi, III. Cilt, 1946-50; Atatürk Hayatı ve Eseri I, 1963; XX. Yüzyılda Türklüğün Tarih ve Acun Siyaseti Üzerine Etkileri, 1974; başlıca yapıtlarıdır.

Oğuz AYTEPE

KAYNAKÇA

Amiral Fahri Çoker (E.), **Türk Tarih Kurumu, Kuruluş Amacı ve Çalışmaları, Ankara**, Türk Tarih Kurumu Basımevi,

1983.

Türk Parlamento Tarihi, Haz. Fahri Çoker, TBMM IV. Dönem 1931-1935, II. Cilt.

03/02/2023 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/yusuf-hikmet-bayur-1891-1980/?pdf=3261> adresinden erişilmiştir